

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษารั้วนี้เป็นการศึกษาการจัดการในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่โดยศึกษาการวางแผน, การปฏิบัติตัว, การตรวจสอบแผนงานและการปรับปรุงแผนงานในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีการเกิดโรคมือเท้าปากในปี พ.ศ. 2557 - 2558 จำนวน 9 แห่ง มีบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากที่สุด คือ จำนวน 15 คน และบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้อยที่สุด คือ จำนวน 2 คน, จำนวนเด็กในปี พ.ศ. 2557 มากที่สุดคือ 113 คน และจำนวนเด็กน้อยที่สุดคือ 16 คน และในปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนเด็กมากที่สุดและน้อยที่สุด คือ 115 คน และ 18 คน ตามลำดับ ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบ่งตามจำนวนเด็ก สามารถจำแนกได้ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่ จำนวน 4 แห่ง, ขนาดปานกลางจำนวน 4 แห่ง และขนาดเล็กจำนวน 1 แห่ง และแบ่งตามลักษณะที่ตั้ง สามารถจำแนกได้ 2 ประเภทคือ เขตพื้นราบจำนวน 6 แห่งและเขตดอยจำนวน 3 แห่ง

5.1.2 ข้อมูลการจัดการในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

5.1.2.1 การวางแผนในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้อำนวยการกองการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก โดยเป็นแผนตามสถานการณ์ปัจจุบันและแผนรายปี ได้แก่ แผนงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปลอดโรค, แผนงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่าอยู่, แผนงาน 4 ปี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, โครงการของหลักประกันสุขภาพ, ตารางการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และแผนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการควบคุมและป้องกัน

โรคมือเท้าปาก แต่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้อำนวยการกองการศึกษาบางแห่งไม่ได้มีการวางแผนในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก แต่มีวิธีการดูแลความสะอาดของเด็กตามปกติและเน้นย้ำให้ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตรวจสอบสุขภาพเด็ก

5.1.2.2 การปฏิบัติตัวในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก

การปฏิบัติตัวในการควบคุมโรคมือเท้าปาก

เมื่อเกิดโรคมือเท้าปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้แจ้งผู้ปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ดำเนินการปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีการสื่อสารกับผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคมือเท้าปากโดยใช้เอกสารแผ่นพับให้ความรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งมีการเยี่ยมบ้านเด็กในระหว่างที่ดำเนินการปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและมีมาตรการหรือนโยบายในการควบคุมโรค และผู้อำนวยการกองการศึกษาได้แจ้งสถานการณ์การเกิดโรคมือเท้าปากแก่หน่วยงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อตรวจคัดกรองเด็กและแจ้งนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขอสั่งการให้ดำเนินการปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และได้ให้ข้อมูลในส่วนของการปฏิบัติตัวของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยได้เน้นย้ำครูให้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้อำนวยการกองการศึกษาบางแห่งมีการรับรายงานการออกเยี่ยมบ้านเด็กของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคมือเท้าปาก

ในช่วงที่ไม่มีการเกิดโรคมือเท้าปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคมือเท้าปากโดยใช้กระบวนการล้างมือ 7 ขั้นตอน, การดูแลความสะอาดของเด็ก, การตรวจสอบสุขภาพเด็กเบื้องต้นและการไม่ให้เด็กเล่นนอกอาคารเรียน ส่วนบทบาทของผู้อำนวยการกองการศึกษาในการป้องกันโรคมือเท้าปาก คือ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันโรคมือเท้าปาก, การเน้นกระบวนการล้างมือ 7 ขั้นตอน, การตรวจคัดกรองเด็กเบื้องต้น โดยผู้ปฏิบัติคือ ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การดำเนินการระหว่างหน่วยงาน

เมื่อเกิดโรคมือเท้าปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รายงานสถานการณ์การเกิดโรคมือเท้าปากแก่ รพ.สต. เพื่อให้เจ้าหน้าที่มาตรวจคัดกรองเด็กและผู้อำนวยการกองการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้รับทราบ ผู้อำนวยการกองการศึกษาจะนำเรียนให้นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับทราบ เพื่อดำเนินการปิดศูนย์พัฒนาเด็กและขอสนับสนุนบุคลากรจากหน่วยงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาช่วยในการคัดกรองเด็กเบื้องต้น และการทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

แหล่งสนับสนุน

ด้านงบประมาณและแหล่งสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้อำนวยการกองการศึกษา มีการขอสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ, งบประมาณอุดหนุนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ รพ.สต. เพื่อนำมาใช้ในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก แต่บางแห่งใช้งบประมาณของผู้ปกครอง เพื่อใช้ในการจัดซื้อของใช้ส่วนตัวของเด็ก

ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการควบคุมและการป้องกันโรคมือเท้า หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้อำนวยการกองการศึกษาได้ขอรับการสนับสนุนจาก รพ.สต. และการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์จากงบกองทุนหลักประกันสุขภาพ ได้แก่ น้ำยาฆ่าเชื้อ เจลล้างมือ น้ำยาทำความสะอาดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหมวดงานบ้านงานครัว

ด้านบุคลากรที่ช่วยสนับสนุนการควบคุมและการป้องกันโรคมือเท้าปาก ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยตนเองของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งขอหน่วยงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, รพ.สต. และทีมอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่มาช่วยในการทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งที่ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการเองทั้งหมด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่แค่เพียงประสานงานเพียงอย่างเดียว และสนับสนุนในวัสดุอุปกรณ์

การรับรู้เรื่องโรคมือเท้าปากของผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้ปกครองเด็กที่เคยป่วยโรคมือเท้าปากในเขตพื้นที่ดอยไม่มีความรู้ในเรื่องโรคมือเท้าปาก ผู้ปกครองเด็กที่ไม่เคยป่วยโรคมือเท้าปากมีความรู้ในเรื่องโรคมือเท้าปากจากการเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง, จากประสบการณ์ตรงที่เคยมีบุตรหลานและคนใกล้ชิดเป็นโรคมือเท้าปาก, จากการสังเกตเด็กและการรับฟังเรื่องโรคมือเท้าปากจากผู้อื่น

การปฏิบัติตัวในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก

ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตัวในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก เช่น การดูแลความสะอาดของบุตรหลาน, การไม่ให้เล่นกับเด็กที่ป่วยโรคมือเท้าปาก แต่ผู้ปกครองบางคนยังมีการปฏิบัติตัวที่ไม่ถูกต้อง

5.1.2.3 การตรวจสอบแผนงานในการควบคุมและการป้องกันโรคมือเท้าปาก

หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีแผนงานในการควบคุมและการป้องกันโรคมือเท้าปากได้มีการตรวจสอบโครงการ แผนงานที่ได้ดำเนินการไว้ โดยส่งแบบประเมินโครงการให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นและแหล่งสนับสนุนงบประมาณ เมื่อผู้อำนวยการกองการศึกษาได้รับรายงานผลดำเนินการควบคุมและการป้องกัน โรคมือเท้าปากจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการรายงานผลการดำเนินการควบคุมและการป้องกัน โรคมือเท้าปากแก่นายกองคํการปกครองส่วนท้องถิ่นให้รับทราบ และตรวจสอบในส่วนของงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ และส่งสรุปผลการดำเนินการแก่แหล่งสนับสนุนงบประมาณ แต่การไม่ได้ตรวจสอบแผนงานในการควบคุมและป้องกัน โรคมือเท้าปากจะพบได้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกลักษณะต่างๆที่จำแนก ใช้การตรวจสอบโดยการสอบถามพฤติกรรมหรือความรู้ของเด็กในเรื่องโรคมือเท้าปาก และตรวจสอบผลลัพธ์ด้านจำนวนเด็กป่วยที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการควบคุมและป้องกัน โรคมือเท้าปาก

5.1.2.4 การปรับปรุงแผนงานในการควบคุมและการป้องกันโรคมือเท้าปาก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีการวางแผนการควบคุมและการป้องกัน โรคมือเท้าปากได้มีการเสนอการปรับปรุงแผนงานในปีต่อไป โดยเสนอในเรื่องงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินการควบคุมและป้องกัน โรคมือเท้าปาก การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอในการควบคุมและป้องกัน โรคมือเท้าปากและผู้อำนวยการกองการศึกษามีการปรับปรุงแผนงานโดยการเพิ่มงบประมาณให้เพิ่มขึ้นในการควบคุมและป้องกัน โรคมือเท้าปาก, การจัดประชุมผู้ปกครองให้มีความเข้าใจในเรื่องโรคมือเท้าปาก, สร้างมาตรการในการควบคุมและป้องกัน โรคมือเท้าปากในกลุ่มผู้ปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการไม่ได้ปรับปรุงแผนงานในการควบคุมและป้องกัน โรคมือเท้าปากจะพบได้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดปานกลาง และลักษณะที่ตั้งในเขตพื้นที่ราบและเขตดอย

5.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรให้ความสำคัญกับโรคมือเท้าปาก โดยกระตุ้นหรือผลักดันให้มีแผนงานในการควบคุมและป้องกัน โรคเฉพาะโรคมือเท้าปากที่ชัดเจน เพื่อไม่ให้โรคมือเท้าปากแพร่กระจายในวงกว้าง
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการควบคุมและป้องกัน โรคมือเท้าปาก เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร เป็นต้น
3. ควรมีการบูรณาการของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการควบคุมและป้องกัน โรคมือเท้าปาก เช่น ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ผู้ปกครองเด็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการควบคุมและป้องกัน โรคมือเท้าปากที่ตรงกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก เช่น นายกองคักรปกครองส่วนท้องถิ่น, ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคลากรในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปากไม่ให้แพร่กระจาย
2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในช่วงที่ดำเนินการปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการดูแลบุตรหลานอย่างไรบ้าง เพื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้ปกครองในช่วงที่ปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและลดการแพร่กระจายของโรคมือเท้าปากในสถานรับเลี้ยงเด็กและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อื่น
3. มีการดำเนินการสร้างนวัตกรรมในการฆ่าเชื้อ โรคมือเท้าปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำนวัตกรรมเพื่อป้องกันโรคมือเท้าปากไม่ให้แพร่กระจายในวงกว้าง

5.4 จุดเด่นในการศึกษาครั้งนี้

เป็นการศึกษาเชิงลึกในภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปาก ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยศึกษาการดำเนินการควบคุมและป้องกันโรคมือเท้าปากในขณะที่เกิดโรคมือเท้าปากและช่วงที่ไม่มีเกิดโรคมือเท้าปาก

5.5 จุดด้อยในการศึกษาครั้งนี้

1. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาในหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ผู้อำนวยการกองการศึกษาและผู้ปกครองเด็ก ไม่ได้ทำการศึกษาในส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น นายกองคักรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้น
2. ขาดความชัดเจนในประเด็นข้อคำถามบางข้อ เช่น ผู้ปกครองเด็กมีการดูแลบุตรหลานอย่างไรในขณะที่ปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นำบุตรหลานไปฝากเลี้ยงสถานรับเลี้ยงเด็กและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อื่นหรือไม่ เป็นต้น
3. ผู้วิจัยไม่ได้เริ่มต้นศึกษากลุ่มตัวอย่างจากขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้จำนวนข้อมูลตามขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เพียงพอในบางประเด็นที่ศึกษา